



ความสัมพันธ์ระหว่าง ความตระหนักและการมีส่วนร่วม ทางการเมือง กับประสิทธิภาพของงาน

ความเา

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับประสิทธิภาพในงานของพนักงานธนาคารออมสิน เป็นการศึกษาวิจัยแบบสำรวจ ในการค้นหา ความตระหนักทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน ในฐานะที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจว่าพวกเขาเหล่านี้ มีความนึกคิดมีความตระหนัก หรือรับรู้ต่อเรื่องราวและปัญหาต่าง ๆ ในทางการเมืองในลักษณะใด มีความรู้ความเข้าใจต่อระบอบการปกครองของประเทศ และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไรบ้าง อีกทั้ง มีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงคุณลักษณะว่าด้วย ความตระหนักทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และประสิทธิภาพในการทำงานว่ามีความ เกี่ยวพันกันในลักษณะใด

ความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน

ความตระหนักทางการเมืองในภาพรวม จากการศึกษาถึงความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสินโดยภาพรวม พบว่า พนักงานธนาคารออมสินส่วนใหญ่มีความตระหนักทางการเมืองสูงสุด ในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน กล่าวคือ พวกเขาเห็นว่าประชาชนไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่จากรัฐบาลในเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร สังเกตได้จากคะแนนเฉลี่ยในประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ (ข้อ 14 Mean=3.770) และมีความตระหนักทางการเมืองต่ำสุด ในเรื่องความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือ มีความมั่นใจในตัวนักการเมืองว่าเป็นผู้รอบรู้เรื่องการบริหารเมืองดีกว่า ดังนั้น ประชาชนไม่ควรจะเคลื่อนไหวต่อต้านผู้ปกครอง (คำถามข้อที่ 12 Mean = 2.471) ซึ่งคนในสังคมประชาธิปไตยจะต้องยึดเหตุผลมากกว่าบุคคล จะต้องยอมรับว่าคนทุกคนมีสติปัญญาและเหตุผลในวงจำกัด อาจจะมีทรศนะที่ถูกต้องในเรื่องหนึ่งและไม่ถูกต้องอีกเรื่องหนึ่งได้ จะต้องไม่เคร่งครัดเรื่องระบบอาวุโส (seniority) มากนัก เพราะในบางครั้งความคิดที่เหมาะสมอาจเป็นของผู้อ่อนอาวุโสกว่าก็ได้ ดังนั้น การท้วงติงหรือแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาลย่อมเป็นประโยชน์ในการค้นหาเหตุผล และความ

ถูกต้องที่แท้จริง ในส่วน "ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง" พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน ไม่มีความเห็นต่อเรื่อง "ความสำนึกในความสำคัญทางการเมือง" เป็นส่วนใหญ่ เห็นได้จากมีผู้ตอบ ข้อเลือกไม่มีความเห็น ถึงร้อยละ 35.3 ในประเด็นคำถามข้อ 11 ที่ว่า ตัวท่านเองสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองได้ ส่วนที่เหลือค่อนข้างเห็นด้วย มากกว่าไม่เห็นด้วย เล็กน้อยสำหรับความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชนในทางการเมืองนั้น พบว่า พนักงานธนาคารออมสินมีความเข้าใจดีในเรื่องนี้ สำหรับเรื่องการเห็นความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วม หรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง (คำถามข้อ 1, 2, 6 และ 3) ปรากฏว่า พนักงานธนาคารออมสินมีความตระหนักในเรื่องนี้ค่อนข้างสูง ส่วนเรื่องการเลือกตั้งซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดหรือเลวร้ายที่สุดที่จะให้คนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมหรือบทบาทในการปกครองประเทศ ตามระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าอำนาจอธิปไตย (sovereignty) เป็นของประชาชน¹ นั้น พบว่า พนักงานธนาคารออมสินเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักรัฐศาสตร์ มาเป็นเวลานาน และเนื่องจากเสียงส่วนมากมาจากคนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนยากจนในสังคม การให้ความเสมอภาคทางการเมืองจึงเป็นก้าวสำคัญที่นำไปสู่ความเสมอภาคทางสังคมด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้พนักงานธนาคารออมสินมีการประเมินค่าจากทัศนคติได้ค่อนข้างดีพอสมควร จากคำถามข้อ 2 ที่ว่า ในเมื่อ ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ดังนั้น การเลือกตั้งจึงเป็นการเปิดโอกาสให้คนมีเงินเท่านั้น เข้ามามีบทบาททางการเมือง ซึ่งพนักงานธนาคารออมสินส่วนใหญ่ตระหนักว่าไม่เป็นจริง ตามข้อคำถามดังกล่าวสังเกตได้จาก Mean ข้อนี้ = 3.546 เป็นการประเมินนัยของประชาธิปไตยไปในทางที่ว่าประชาธิปไตยก่อให้เกิดการแข่งขันทางการเมืองที่เป็นระบบ ประชาชนจะมีทางเลือกหลายทาง จึงเป็นการเปิดโอกาสให้คนที่ไม่มี ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจก็สามารถเข้ามา มีบทบาททางการเมืองได้ ท่านเองเดียวกันกับคำถามที่ว่า ในเมื่อคนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ความไม่เสมอภาคกันในทางการเมืองจึงเป็นเรื่องธรรมดา ทัศนคติของพนักงานธนาคารออมสินต่อเรื่องนี้ ยังวางน้ำหนักในเรื่องสิทธิเสรีภาพอยู่ (Mean ข้อ 5 = 3.300) ในเรื่องของการรับรู้ถึงประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ว่าสามารถป้องกันรัฐประหารได้ นั้น

¹สุชุม นवलสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532), หน้า 249.

พนักงานธนาคารออมสินมีความเข้าใจต่อเรื่องนี้ในระดับพอใช้ คูได้จากคำถามข้อ 13 ที่ว่า การเพิกเฉยต่อกิจกรรมบ้านเมืองเป็นเหตุให้การรัฐประหารเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะผู้กระทำการยึดอำนาจเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจการเมือง ดังนั้นคงจะไม่ต่อต้าน (Mean = 3.218) แสดงว่าพนักงานธนาคารออมสินตระหนักว่า ถ้าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นไปออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกันมาก ๆ ก็เท่ากับว่าประชาชนส่วนใหญ่ยืนยันหลักการอำนาจจริปไตยเป็นของปวงชน หวงแหวนอำนาจของตน และต้องการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่คิดจะทำการรัฐประหารก็มักไม่กล้าทำ เพราะธรรมชาติของคนมักไม่กล้าทำสิ่งที่ขัดต่อความต้องการของคนส่วนใหญ่ สำหรับความเข้าใจถึงความเข้มหรือระดับของความเป็นประชาธิปไตยของกฎหมายสูงสุดของประเทศ พบว่า พนักงานธนาคารออมสินมีความเข้าใจต่อรัฐธรรมนูญประเด็นดังกล่าวดีพอสมควรจากคำถามที่ว่า ไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับใดเลย ที่มอบอำนาจจริปไตยให้กับประชาชนอย่างแท้จริงซึ่งเป็นคำถามเชิงบวก ปรากฏว่า มีผู้ตอบเห็นด้วยถึงร้อยละ 40.3 ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งร้อยละ 20.4 (ข้อ 7 Mean=3.591) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมิได้กำหนดให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจจริปไตยอย่างแท้จริง จะเห็นได้จากมักจะมีการกำหนดให้มีสมาชิกสภาประเภทแต่งตั้งเข้าทำหน้าที่คู่กับสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของราษฎร ุดยมีสิทธิและหน้าที่ใกล้เคียงกัน²

กล่าวโดยสรุป จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พนักงานธนาคารออมสินในฐานะที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจมีความตระหนักทางการเมืองในระดับสูง ปรากฏว่า ผลการศึกษาวิจัยได้ยืนยันกับสมมติฐานดังกล่าว กล่าวคือ พนักงานธนาคารออมสินโดยภาพรวมมีความตระหนักทางการเมืองอยู่ในระดับสูง (โปรดศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 4.1)

²สุขมนวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย, หน้า 23.

ตารางที่ 4.1 ความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน

(-- =ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง, - =ไม่เห็นด้วย, 0 = ไม่มีความเห็น, + = เห็นด้วย
 ++ =เห็นด้วยอย่างยิ่ง X = Mean, SD = Standard deviation ข้อมูลที่เป็น
 เชิงลบ (-) ได้กลับด้านไว้แล้ว)

ความตระหนักทางการเมือง	--	-	0	+	++	จำนวน	X/SD
1. การมีชีวิต ของชาวบ้านธรรมดาโดย ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองจะทำ าให้ชีวิตมีความสุขมากกว่าที่จะเข้าไป มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง (-)	9.8	35.0	7.0	35.6	12.6	357	3.062 1.266
2. การดำเนินกิจการอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรม ทางการเมือง ถ้าคิดเปรียบเทียบกัน แล้วจะได้ประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ มีคุณค่าสูงกว่ากิจกรรมทางการเมือง (-)	2.5	21.8	25.2	40.3	10.1	357	3.336 1.008
3. ในเมื่อ ประชาชนส่วนใหญ่ มีฐานะ ยากจนดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นการ เปิดโอกาสให้คนมีเงินเท่านั้น เข้า มาบีบบทบาททางการเมือง (-)	6.7	21.8	6.7	39.5	25.2	357	3.546 1.264
4. บทบาทหนึ่งที่สำคัญ ในทางการเมือง ของสื่อมวลชน ก็คือ เป็นตัวเชื่อม ระหว่างผู้ปกครอง กับผู้ถูกปกครอง (+)	2.2	11.5	13.4	57.7	15.1	357	3.720 0.933
5. ในเมื่อคนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ความไม่เสมอภาคกันในทาง การเมืองจึงเป็นเรื่องธรรมดา (-)	9.2	24.1	9.2	42.3	15.1	357	3.300 1.246

ตารางที่ 4.1 ความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน (ต่อ)

ความตระหนักทางการเมือง	--	-	0	+	++	จำนวน	X/SD
6. การประชุมรัฐสภาแต่ละครั้ง ส.ส. ส่วนใหญ่มักจะมุ่งแสดงวาทะเพื่อให้ประชาชนรู้เห็นถึงบทบาทของตน แต่ไม่ได้สาระสำคัญจากการประชุมเท่าที่ควร ดังนั้น การติดตามการประชุมดังกล่าวจึงเป็นการเสียเวลาโดยไม่คุ้มค่า (-)	3.4	31.1	8.7	35.3	21.6	357	3.406 1.225
7. ไม่เคยมีรัฐธรรมนูญของไทย ฉบับใดเลย ที่มอบอำนาจอธิปไตย ให้กับประชาชนอย่างแท้จริง (+)	2.8	16.5	19.9	40.3	20.4	357	3.591 1.074
8. การเมืองเป็นเรื่องสกปรก เพราะนักการเมืองส่วนใหญ่ มักจะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว หรือเฉพาะกลุ่ม มากกว่าจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือประเทศชาติ ดังนั้นเราควรจะไปเลือกตั้งออกห่าง ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น (-)	17.6	43.7	14.6	13.7	10.4	357	2.555 1.225
9. การเลือกตั้ง ไม่สามารถแก้ปัญหาคนว่างงานได้ (-)	3.1	17.6	12.9	47.9	18.5	357	3.611 1.072

ตารางที่ 4.1 ความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน (ต่อ)

ความตระหนักทางการเมือง	--	-	0	+	++	จำนวน	X/SD
10. ด้ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ของประชาชน บริหารประเทศอ่อนแอ เช่น บล่อยให้กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เดินขบวนหรือชุมนุมประท้วงได้อย่างเสรีแล้ว ก็เป็นการสมเหตุสมผล ที่ทหารจะทำการยึดอำนาจจับใส่รัฐบาลนั้นออกไป (-)	12.9	26.6	20.2	29.7	10.6	357	2.986 1.228
11. ตัวท่านเอง สามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองได้ (+)	6.7	24.1	35.3	28.6	5.3	357	3.017 1.005
12. การเมือง เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ผู้ปกครอง ย่อมมีความรอบรู้ ทางการเมือง และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ได้ดีกว่าเรา ดังนั้น ประชาชนโดยทั่วไป ไม่ควรเคลื่อนไหว หรือแสดงปฏิกิริยาใด ๆ ในลักษณะต่อต้าน หรือ คัดค้านผู้ปกครอง (-)	19.6	42.3	15.4	16.8	5.9	357	2.471 1.155
13. การเพิกเฉย ต่อกิจกรรมบ้านเมือง เป็นเหตุให้การรัฐประหารเกิดขึ้นได้ง่าย เพราะผู้กระทำการยึดอำนาจ เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ ไม่สนใจการเมืองดังนั้นคงจะไม่ต่อต้าน (+)	5.3	26.1	20.7	37.3	10.6	357	3.218 1.108

ตารางที่ 4.1 ความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน (ต่อ)

ความตระหนักทางการเมือง	--	-	0	+	++	จำนวน	X/SD
14. ในสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคมปัจจุบัน ประชาชนโดยทั่วไป ไม่ได้ได้รับความปลอดภัยเท่าที่ควร รัฐบาลไม่ได้เอาใจใส่ ในสวัสดิภาพ ของ ประชาชนเท่าใดนัก (+)	2.5	13.7	9.5	52.7	21.6	357	3.770 1.018
15. การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนสามัญทั่วไปจะไม่ก่อให้เกิด ประโยชน์ หรือ มีผลต่อการ ตัดสินใจ ของรัฐบาลได้ (-)	9.8	46.2	15.4	23.5	5.0	357	2.678 1.091
16. ถ้าในเขตเลือกตั้งของเรา ไม่มีผู้ สมัครรับเลือกตั้งที่ดี การไปเลือกตั้ง ก็ไม่ช่วยให้บ้านเมืองดีขึ้นมาได้ (-)	4.2	30.0	8.4	35.0	22.4	357	3.415 1.244
17. คนที่มีความคิดเห็นทางการเมือง ไม่ ตรงกับคนส่วนใหญ่ ไม่ควรแสดง ความคิดเห็นของตน ต่อสาธารณชน (-)	12.0	45.7	18.5	18.5	5.3	357	2.594 1.084
18. การเมือง เป็นเรื่องของผู้มีอำนาจ ส่วนประชาชนทั่วไป เป็นเพียงผู้อยู่ ใต้บังคับบัญชา และมีหน้าที่ที่จะต้อง ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือนโยบายของรัฐ เท่านั้น การเคลื่อนไหวของกลุ่ม ผลประโยชน์ต่าง ๆ มีแต่จะทำให้ บ้านเมืองเกิดความวุ่นวาย (-)	12.0	43.1	12.6	23.8	8.4	357	2.734 1.192

ตารางที่ 4.1 ความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน (ต่อ)

ความตระหนักทางการเมือง	--	-	0	+	++	จำนวน	X/SD
19.ปัจจุบัน การเมืองของประเทศไทย	7.3	46.3	19.0	24.4	3.1	357	2.697
เป็นประชาธิปไตยสูงมากแล้ว (-)							1.016
20.ระบอบประชาธิปไตย	17.1	39.2	22.7	15.1	5.9	357	2.535
ปกครองโดยเสียงข้างมาก							1.118
ผู้ที่ไม่เห็นด้วย กับเสียงส่วนใหญ่ของ							
ประเทศบ่อย ๆ ควรจะได้รับการ							
ระณาม (-)							

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความตระหนักทางการเมืองจำแนกตามภูมิหลัง

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้พบความแตกต่างของระดับความตระหนักทางการเมือง ในหมู่ของพนักงานธนาคารออมสิน ในปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้คือ

ประการแรก การศึกษา ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในยุค "คลื่นลูกที่สาม (The third wave)" ยุคแห่งอารยธรรมใหม่ที่มีลักษณะเป็นสังคมเทคโนโลยีระดับสูง³ กระแสคลื่นลูกนี้ได้เริ่มก่อตัวให้เห็นในสังคมปัจจุบัน ธนาคารออมสินเองก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงานให้ตอบรับกับอารยธรรมดังกล่าว ดังนั้น การที่องค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในภาครัฐบาล ภาคเอกชน หรือรัฐวิสาหกิจจะปรับตัวให้กลมกลืนเหมาะสมกับอารยธรรมนี้ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องหันมาให้ความสนใจทางการศึกษา ซึ่งเป็นอำนาจใหม่ (power shift) ที่อุบัติขึ้นในยุคของ "สังคมข่าวสาร" อันก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของอำนาจทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม พรานซิส เบคอน ได้เคยกล่าวไว้ว่า "ความรู้คืออำนาจ"⁴ นั้นย่อมเป็นการยืนยันถึงความสำคัญของการศึกษา และจากการวิจัยครั้งนี้ก็ได้พบว่า ระดับการศึกษาของพนักงานธนาคารออมสินที่แตกต่างกัน มีผลต่อความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (significance) ของระดับความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน มากที่สุด (X^2 Sig. = 0.00) แต่เป็นที่น่าแปลกใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการความตระหนักทางการเมืองไม่แปรตามกัน แต่แปรผกผันกัน (negative) ($\gamma = -.046$) กล่าวคือ พนักงานธนาคารออมสินที่มีการศึกษาน้อยมีความตระหนักทางการเมืองสูงกว่าพนักงานธนาคารออมสินที่มีการศึกษาสูง ซึ่งก็คล้าย ๆ กับผลการวิจัยใน รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2512, 2519, 2522, 2526 และ 2529 ของกรมการปกครอง ที่พบว่า ผู้มีการศึกษาน้อยไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้มีการศึกษาสูง (กล่าวแล้ววนบทที่ 2) ในกรณีของพนักงานธนาคารออมสินอาจมีผลมาจาก "การเรียนรู้ทางการเมือง" หรือ

³อัลวิน ทอฟเลอร์, คลื่นลูกที่สาม, แปลโดย รจิตลักษณ์ แสงอุไร และคณะ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ไรลเบิ้ล เบรน, 2533), หน้า 20.

⁴อัลวิน ทอฟเลอร์, อำนาจใหม่, แปลโดย ชุนทอง ลอเสรีวานิช (กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์, 2535), หน้า 1.

"การกล่อมเกลாதองการเมือง (political socialization)" ใหัมีทัศนคติและความเ้าใจเยียงหรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบยอมรับอำนาจรัฐ (parochial political culture) ทั้ง ๆ ที่ตนเองมีความรู้ ความเข้าใจในระบบการเมืองโดยทั่ว ๆ ไป แต่จะมองการเมืองเป็นเรื่งของผูัมีอำนาจ ตนเองในฐานะประชาชนไม่ควรเข้าไปเคลื่อนไหวเรียกร้องจากการเมือง

ประการที่สอง พบว่า อายุงานมีความเกี่ยวพันกับความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน มากรองลงมาจากการศึกษา แต่ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองนั้นแปรตามกัน (positive) กล่าวคือ พนักงานธนาคารออมสินที่มีอายุการทำงานนานจะมีความตระหนักทางการเมืองสูงกว่า พนักงานธนาคารออมสินที่มีอายุงานน้อยกว่า และปัจจัยสุดท้าย ที่มีผลต่อความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน ก็คือ สถานภาพการสมรส แต่ที่น่าสังเกตก็คือ การศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่าปัจจัยด้าน เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่การงาน และรายได้ มีผลต่อความแตกต่างในความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน โดยเฉพาะปัจจัยด้านเพศ (โปรดศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 4.2)

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาดังภูมิหลังของพนักงานธนาคารออมสิน พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน ที่มีระดับการศึกษา อายุงาน และสถานภาพการสมรสที่ต่างกันจะมีความตระหนักทางการเมืองต่างกันด้วย และในบรรดาปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ พบว่า การศึกษาเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในระดับความตระหนักทางการเมืองมากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.2 ความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสินจําแนกตามภูมิภาค
(χ^2 = Chi-Square, Sig. = Significance)

คุณลักษณะภูมิภาค	--	-	0	+	++	จำนวน	χ^2	Sig.
1. เพศ (gamma=-.046)								
1) ชาย	23.8	19.9	16.6	23.2	26.5	151	0.293	
2) หญิง	22.3	19.4	20.4	22.	15.0	206		
2. อายุ (gamma=0.119)								
1) ตํ่ากว่า 31 ปี	25.2	18.4	22.3	17.5	16.5	103	0.098	
2) 31-40 ปี	26.0	18.7	19.3	19.3	16.7	150		
3) 41-50 ปี	17.5	19.0	19.0	23.8	20.6	63		
4) 51-99 ปี	14.6	26.8	7.3	12.2	39.0	41		
3. ระดับการศึกษา (gamma=-.290)								
1) ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา	13.2	25.0	15.8	15.8	23.0	76	0.000	
2) ประกาศนียบัตร หรืออนุปริญญา	19.4	15.0	18.1	21.9	25.6	160		
3) ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	33.9	22.3	21.5	16.5	5.8	121		
4. ระดับตำแหน่งหน้าที่การงาน (ซี) (gamma=-.106)								
1) ระดับ 1-3	19.8	16.9	19.2	22.7	21.5	172	0.173	
2) ระดับ 4-7	27.0	20.9	19.6	16.2	15.5	148		
3) ระดับ 8-10	18.9	27.0	13.5	10.8	29.7	37		
5. อัตราเงินเดือน (gamma=0.072)								
1) 3,960.00-8000.00 บาท	23.0	23.0	19.7	17.2	17.2	122	0.107	
2) 8,001.00-15000.00 บาท	28.7	12.2	16.5	24.3	18.3	115		
3) สูงกว่า 15000.00 บาทขึ้นไป	17.5	23.3	20.0	15.0	24.2	120		

ตารางที่ 4.2 ความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน จำแนกตามภูมิภาค (ต่อ)

คุณลักษณะภูมิภาค	--	-	0	+	++	จำนวน	X ² Sig.
6. อายุงาน ($\gamma=0.181$)							
1) 1-5 ปี	31.6	22.8	22.8	10.1	12.7	79	0.003
2) 6-15 ปี	23.7	15.8	17.1	25.0	18.4	152	
3) 16-25 ปี	18.9	21.6	23.0	18.9	17.6	74	
4) สูงกว่า 25 ปีขึ้นไป	13.7	23.5	11.8	11.8	39.2	51	
7. สถานภาพการสมรส							
1) โสด	32.7	20.9	19.1	16.4	10.9	110	0.019
2) แต่งงาน	19.1	18.7	18.7	18.7	24.9	225	
3) หม้าย หรือหย่า	14.3	23.8	19.0	33.3	9.5	21	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม จากการศึกษาถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสินโดยภาพรวม พบว่า ในกลุ่มพนักงานธนาคารออมสินมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำสุดในการช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง เช่น แจกนามบัตร ติดโปสเตอร์ เป็นต้น สังเกตได้จาก ค่า Mean ในข้อที่ 15 = 1.398 ซึ่งผลการศึกษานี้สนับสนุน (support) ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Milbrath กล่าวคือ Milbrath ได้จัดลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเด็น "ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง" ไว้ในระดับที่ 9 จากทั้งหมด 14 ระดับ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สูง จึงมีผู้เกี่ยวข้องน้อย (เบรคดูรายละเอียบ บทที่ 2) และพบว่าพนักงานธนาคารออมสินเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงสุดในเรื่อง การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับชาติ ดูได้จาก Mean ในคำถามข้อ 1 = 4.104 จากคำถามที่ว่า ความบ่อยในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปรากฏว่า มีผู้ตอบทุกครั้งหรือเป็นประจำ ถึงร้อยละ 51.0 ซึ่งถือว่าสูงมาก ตอบ บ่อยครั้ง ร้อยละ 25.2 และตอบ ไม่เคยเลย เพียงร้อยละ 3.4 ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องการรักษาสีหน้าในการออกเสียงเลือกตั้งของตน จากข้อคำถามที่ 18 ที่ว่าการไปตรวจดูบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง หรือให้ผู้อื่นไปตรวจดูให้ เมื่อจะมีการเลือกตั้ง ปรากฏว่า มีผู้ตอบ ทุกครั้งหรือเป็นประจำ ถึงร้อยละ 34.7 ตอบบ่อยครั้ง 23.8 และตอบไม่เคยเลย เพียง 9.5 (mean = 3.549) นั้นแสดงว่าพนักงานธนาคารออมสินให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบการเลือกตั้งสูงมาก ซึ่ง Milbrath ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภท "ไปออกเสียงเลือกตั้ง" ไว้ในระดับเกือบต่ำสุด คือระดับที่ 2 จึงมีคนเกี่ยวข้องด้วยมาก แต่การไปใช้สิทธิดังกล่าวของพนักงานธนาคารออมสินนั้นในระดับชาติสูงกว่าในระดับท้องถิ่น กล่าวคือ จากคำถามข้อ 2 ที่ว่า ความบ่อยในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ปรากฏว่า มีผู้ตอบ ทุกครั้งหรือเป็นประจำร้อยละ 29.7 ตอบบ่อยครั้ง ร้อยละ 23.5 และตอบ ไม่เคยเลย ร้อยละ 16.0 Mean = 3.336 ซึ่งนับอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทีเดียว

ในเรื่องความสนใจหาความรู้ทางการเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ ของพนักงานธนาคารออมสินนั้น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ดูได้จากคำตอบในข้อที่ 8 จากคำถามที่ว่า การหาความรู้เรื่องการเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น เอกสาร รายการวิทยุการศึกษา โทรทัศน์การศึกษา ฯลฯ ปรากฏว่ามีผู้ตอบ ปานกลาง ถึงร้อยละ 41.7 ตอบ ไม่เคยเลย ร้อยละ 5.3 ตอบ ทุกครั้งหรือเป็นประจำ ร้อยละ 10.1 Mean = 3.104 ปัจจุบันสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอย่างมากยิ่งจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า พนักงานธนาคารออมสินมีการสดับรับฟังรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นการฟังข่าวจากทางวิทยุ หรือ ชมข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ รวมถึงการอ่านข่าวจากทางหนังสือพิมพ์ ตลอดจน การสนใจติดตามการบริหารงานของรัฐบาล (สังเกตได้จากคะแนนข้อ 6, 19 และ 20) ในบางประเทศรัฐจะใช้สื่อมวลชนเหล่านี้เป็นกระบอกเสียงให้รัฐบาลเพื่อสร้างการยอมรับจากสมาชิกของสังคม ที่สำคัญในทางทฤษฎีสื่อมวลชนเหล่านี้จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง ดังนั้น ถ้ารัฐบาลไร้ประสิทธิภาพขาดการสนองตอบต่อความต้องการของสมาชิกในสังคม ก็จะส่งผลให้ข้อเรียกร้องต่าง ๆ สูงขึ้น แต่จากผลการศึกษาครั้งนี้เป็นที่น่าแปลกใจว่า การติดต่อหรือร้องเรียนจากราชการทั้งในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการเคลื่อนไหวเรียกร้องทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสินอยู่ในระดับที่ต่ำมาก จากคำถามข้อ 9 ที่ว่า การติดต่อหรือร้องเรียนขอความช่วยเหลือจากทางเขตหรือทางอำเภอ ปรากฏว่ามีผู้ตอบทุกครั้งหรือเป็นประจำเพียง ร้อยละ 0.3 ตอบ บ่อยครั้ง ร้อยละ 3.0 แต่ตอบ ไม่เคยเลย สูงถึงร้อยละ 64.1 ส่วนคำถามข้อ 12 การติดต่อหรือเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากราชการในระดับท้องถิ่น มีผู้ตอบ ทุกครั้งหรือเป็นประจำน้อยมาก เช่นกัน คือ ร้อยละ 0.6 ตอบ บ่อยครั้ง ร้อยละ 2.2 แต่มีผู้ตอบ ไม่เคยเลยสูงถึงร้อยละ 69.7 และคำถามเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกข้อหนึ่ง คือ ข้อคำถามที่ 11 ที่ว่า การร่วมเคลื่อนไหวเรียกร้องเพื่อกดดันให้รัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคม พบว่ามีผู้ตอบ ไม่เคยเลย สูงถึงร้อยละ 71.1 ซึ่งสูงกว่าในข้อ 9 และข้อ 12 และมีผู้ตอบ ทุกครั้งหรือเป็นประจำ เพียงร้อยละ 1.4 ซึ่งนับว่า ไม่สอดคล้องหรือสวนทางกับสาเหตุการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามทฤษฎี

นอกจากนี้ ยังค้นพบอีกว่า ในหมู่ของพนักงานธนาคารออมสินไม่ชอบชักชวนผู้อื่นพูดคุยเรื่องการเมือง และชักชวนให้ผู้อื่นใช้สิทธิออกเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง แต่มีการติดตามเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ทางการเมืองในระดับค่อนข้างสูง (พิจารณาจาก Mean. ในข้อ 10, 16)

กล่าวโดยสรุป จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พนักงานธนาคารออมสินในฐานะที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ปรากฏว่า ผลการศึกษาวินิจฉัยไม่ยืนยันสมมติฐานดังกล่าว กล่าวคือ พนักงานธนาคารออมสินโดยภาพรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ (โปรดศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน

(1 = ไม่เคยเลย, 2 = ไม่บ่อย, 3 = ปานกลาง, 4 = บ่อยครั้ง, 5 = ทุกครั้ง
หรือเป็นประจำ X = Mean, SD = Standard deviation)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	1	2	3	4	5	จำนวน	X/SD
1. ความบ่อย ในการไปใช้สิทธิลง คะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร	3.4	10.1	10.4	25.2	51.0	357	4.104 1.146
2. ความบ่อย ในการไปใช้สิทธิลง คะแนนเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น	16.0	17.4	13.4	23.5	29.7	357	3.336 1.459
3. การวิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาบ้านเมือง	8.4	27.2	39.2	20.4	4.8	357	2.860 0.993
4. การชักชวน ผู้อื่นสนทนา เรื่อง การเมือง ทั้งใน ระดับท้องถิ่น และ ระดับชาติ	19.3	31.1	30.5	16.0	3.1	357	2.524 1.069
5. การชักชวน ให้ผู้อื่นใช้สิทธิออกเสียง ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด คนหนึ่ง	33.9	22.1	19.3	17.9	6.7	357	2.415 1.299
6. การติดตาม รับฟังข่าวสารการเมือง หรือรายการทางการเมือง จากทาง วิทยุ หรือโทรทัศน์	3.1	13.2	37.0	31.4	15.4	357	3.429 1.002
7. การติดต่อกับ ส.ส. หรือข้าราชการ ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ไม่ว่าจะโดย การพูดคุย หรือเขียนจดหมาย ฯลฯ เพื่อให้รับรู้สิ่งที่ท่านต้องการ และให้ เขาปฏิบัติบางประการ ในประเด็น ปัญหาที่ เกี่ยวกับการเมืองการบริหาร	75.1	15.4	4.5	3.4	1.7	357	1.412 0.859

ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	1	2	3	4	5	จำนวน	X/SD
8. การหาความรู้เรื่องการเมืองจากสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น เอกสารรายการวิทยุการศึกษา โทรทัศน์ การศึกษา ฯลฯ	5.3	21.0	41.7	21.8	10.1	357	3.104 1.018
9. การติดต่อ หรือร้องเรียน ขอความช่วยเหลือจากทางเขต หรือ ทางอำเภอ	64.1	25.5	7.0	3.1	0.3	357	1.499 0.781
10. การติดตามผลการเลือกตั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	5.9	15.7	34.7	23.8	19.9	357	3.361 1.140
11. การร่วมเคลื่อนไหวเรียกร้อง เพื่อกดดันให้รัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม	71.1	15.7	8.4	3.4	1.4	357	1.482 0.889
12. การติดต่อหรือเรียกร้อง ขอความช่วยเหลือจากทางราชการ ในระดับท้องถิ่น	69.7	20.2	7.3	2.2	0.6	357	1.437 0.771
13. การเข้าร่วมฟังการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหา การเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคมของกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตามที่สาธารณะ	36.1	35.0	15.4	10.6	2.8	357	2.090 1.090
14. การติดตามฟัง การรณรงค์หาเสียงของนักการเมือง หรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคน หรือหลายคน	30.3	38.4	16.2	11.8	3.4	357	2.196 1.097

ตารางที่ 4.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน (ต่อ)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	1	2	3	4	5	จำนวน	X/SD
15. การช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้ง แจก นามบัตร ตีโปสเตอร์ หรือดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อเป็นการช่วยรณรงค์หาเสียง	75.1	15.4	4.8	4.2	0.6	357	1.398 0.810
16. การติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ เช่น การแถลงนโยบายของรัฐบาล การอภิปรายงบประมาณ การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล	4.8	21.8	30.0	31.7	11.8	357	3.238 1.069
17. การให้คำแนะนำ หรือความรู้เรื่องประชาธิปไตย ในประเด็นต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพ รัฐสภา ฯลฯ แก่บุคคลอื่น	32.3	33.4	21.1	10.1	3.1	357	2.183 1.089
18. การไปตรวจดู บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง หรือให้ผู้อื่นไปตรวจดูให้ เมื่อจะมีการเลือกตั้ง	9.5	19.3	12.6	23.8	34.7	357	3.549 1.380
19. การอ่านข่าว หรือ บทความทางการเมือง จากหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ	2.8	18.2	41.2	27.5	10.4	357	3.244 0.962
20. การติดตาม การบริหารงาน ของ รัฐบาล	2.5	12.3	48.7	24.6	11.8	357	3.308 0.921

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน จำแนกตามภูมิภาค

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้พบว่า มีปัจจัยหลายอย่าง ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ระดับตำแหน่ง อัตราเงินเดือน อายุงาน และสถานภาพการสมรส

จากการศึกษาถึงภูมิภาคของพนักงานธนาคารออมสินที่มีผลต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ผลการศึกษาค่อนข้างมีความแตกต่างกันมากกับผลการศึกษาถึงภูมิภาคของพนักงานธนาคารออมสินที่มีผลต่อความตระหนักทางการเมือง กล่าวคือ "สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม" ของพนักงานธนาคารออมสินที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัย (factor) หรือตัวแปร (variable) ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอย่างมาก และอยู่ในระดับเดียวกัน สังเกตได้จากค่า χ^2 Sig. = 0.000 ในทุกปัจจัย ต่างจากในส่วนความตระหนักทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน ที่มีปัจจัยทางด้านภูมิภาคเพียง 3 ปัจจัย (จากปัจจัยที่มีอยู่ในเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้) เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักทางการเมือง และผลการศึกษาในเรื่องนี้ พบว่า พนักงานออมสินเพศหญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าพนักงานออมสินเพศชาย ส่วนปัจจัยด้านการศึกษาพบว่าพนักงานที่มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในทางการเมืองสูงกว่าพนักงานที่มีการศึกษาน้อยกว่า พนักงานที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าพนักงานที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานต่ำกว่า และค้นพบว่า ระดับรายได้ก็มีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ พนักงานออมสินที่มีเงินเดือนสูงมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าพนักงานที่มีเงินเดือนน้อยกว่า และ พนักงานที่ทำงานมานานมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าพนักงานที่มีอายุงานน้อยกว่า

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสินเมื่อนำมาจำแนกตามภูมิภาคแล้ว บปรากฏว่า ปัจจัยด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน ระยะเวลาในการทำงาน และสถานภาพการสมรส ล้วนมีผลต่อความแตกต่างในการเข้าร่วมทางการเมืองของพนักงานอยู่ในระดับสูงเหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยด้าน "การศึกษา" (education) ก็ "ยังคงมีความสำคัญ" อยู่ คือทำให้เกิดความแตกต่างหรือมีอิทธิพลในความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของคน (โปรดศึกษารายละเอียดในตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน จำแนกตามภูมิภาค
(χ^2 = Chi-Square, Sig. = Significance)

คุณลักษณะภูมิภาค	1	2	3	4	5	จำนวน	χ^2	Sig.
1. เพศ (gamma = -.405)								
1) ชาย	12.7	17.3	15.3	24.7	30.0	150	0.000	
2) หญิง	28.2	25.2	18.9	16.0	11.7	206		
2. อายุ (gamma = 0.258)								
1) ต่ำกว่า 31 ปี	31.1	24.3	17.5	15.5	11.7	103	0.000	
2) 31-40 ปี	20.0	26.0	16.7	19.3	18.0	150		
3) 41-50 ปี	20.6	11.1	14.3	23.8	30.2	63		
4) 51-99 ปี	5.0	17.5	25.0	25.0	27.5	40		
3. ระดับการศึกษา (gamma=0.014)								
1) ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา	15.8	14.5	23.7	19.7	26.3	76	0.000	
2) ประกาศนียบัตร หรืออนุปริญญา	28.3	27.0	14.5	15.1	15.1	159		
3)ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า	16.5	19.8	17.4	25.6	20.7	121		
4. ระดับตำแหน่งหน้าที่การงาน (ซี) (gamma = 0.146)								
1) ระดับ 1-3	23.8	23.8	14.5	21.5	16.3	172	0.000	
2) ระดับ 4-7	23.0	20.9	20.3	17.6	18.2	148		
3) ระดับ 8-10	5.6	16.7	19.4	19.4	38.9	36		
5. อัตราเงินเดือน (gamma=0.138)								
1) 3,960.00-8000.00 บาท	24.6	24.6	18.0	20.5	12.3	122	0.000	
2) 8,001.00-15000.00 บาท	24.3	19.1	14.8	20.0	21.7	115		
3) สูงกว่า 15000.00 บาทขึ้นไป	16.0	21.8	19.3	18.5	24.4	119		

ตารางที่ 4.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานธนาคารออมสิน จำแนกตามภูมิภาค (ต่อ)

คุณลักษณะภูมิภาค	--	-	0	+	++	จำนวน	χ^2 Sig.
6. อายุงาน ($\gamma = 0.137$)							
1) 1-5 ปี	20.3	25.3	20.3	22.8	11.4	79	0.000
2) 6-15 ปี	26.3	23.0	14.5	16.4	19.7	152	
3) 16-25 ปี	21.6	21.6	16.2	21.6	18.9	74	
4) สูงกว่า 25 ปีขึ้นไป	10.0	14.0	24.0	20.0	32.0	50	
7. สถานภาพการสมรส							
1) โสด	25.5	22.7	17.3	18.2	16.4	110	0.000
2) แต่งงาน	17.4	22.8	18.3	20.5	21.0	224	
3) หม้าย หรือหย่า	47.6	4.8	9.5	19.0	19.0	21	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ภายหลังจากวิกฤตการณ์น้ำมันโลกและการยุติของยุคสงครามเย็น เศรษฐกิจโลกก็ได้ฟื้นตัวและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การแข่งขันทางการเมืองและกำลังอาวุธกำลังถูกแทนที่ ด้วยการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โลกตะวันตกมีแนวโน้มก้าวสู่ภาวะเสื่อมถอย ในขณะที่ประเทศจำนวนมากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังเจริญเติบโต และมีบทบาทในฐานะที่เป็น เขตการผลิต และการค้าที่มีความรุ่งเรืองที่สุด สำหรับประเทศไทยเองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ก็ได้เติบโตในเกณฑ์ที่สูงมากอย่างต่อเนื่องและอย่างไม่เคยมีปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์ของการพัฒนาเศรษฐกิจ⁴ แต่เมื่อเกิด รัฐประหาร (coup d' etat) ขึ้น โดยคณะทหารที่เรียกว่า คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ภาวะเศรษฐกิจของประเทศก็เข้าสู่ภาวะถดถอยตกต่ำ ประเทศอิมพหุอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาได้ตัดความช่วยเหลือต่อประเทศไทยลงอย่างมากมาย จากนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยก็เข้า "สู่วังจรอุบาทว์ของความยากจน (vicious circle of poverty)" อีกครั้ง หลังจากที่หลุดพ้นจากวงจรนี้มาระยะหนึ่ง เมื่อเกิดวิกฤตการณ์การเมือง มีเหตุการณ์นองเลือดขึ้นในเดือน พฤษภาคม 2535 ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับความเสียหายและบอบช้ำอย่างยับเยินทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

เศรษฐกิจของประเทศไทยได้เริ่มฟื้นตัวขึ้นหลังจากที่ ข้อเรียกร้องจากพลังประชาชนโดยเฉพาะพลังของชนชั้นกลาง (middle class) ได้สัมฤทธิ์ผล ท่ามกลางความเสียหายอย่างย่อยยับ จากนั้นภาวะของการแข่งขันทางเศรษฐกิจก็เริ่มขึ้นอีกครั้ง โดยเฉพาะสถาบันการเงินทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งหลาย สถาบันการเงินของรัฐที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการ จากธนาคารเพื่อส่งเสริมการออม (saving) มาสู่เชิงพาณิชย์ (commerce) มากขึ้น ก็คือ ธนาคารออมสิน โดยเฉพาะบริการด้านสินเชื่อสำหรับผู้มีรายได้น้อยและปานกลาง ซึ่งเป็นบริการที่ทวีความสำคัญมากขึ้น สถาบัน

⁴ดิเรณ พงศ์มณฑลรัตน์, ทิศทางการปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจไทยในทศวรรษ 1990, หน้า ค.

การเงินเริ่มให้ความสำคัญลูกค้าที่เป็นบุคคลธรรมดามากยิ่งขึ้น สินค้าที่สำคัญ ก็คือ สินค้าเพื่อที่อยู่อาศัยซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในชีวิตคนเราอย่างหนึ่ง⁵ ดังนั้น การจะสร้างการยอมรับจากลูกค้าประชาชนที่มีความนิยมในการใช้บริการของธนาคารออมสินได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านบริการ (service) ธนาคารออมสินได้ตระหนักดีในเรื่องนี้ จึงได้ดำเนินการจัดทำ "โครงการบริการเยี่ยมบ้าน" ขึ้นโดยให้ทางสาขาต่าง ๆ หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ติดต่อกับประชาชนเข้าร่วมการประกวด "สาขาเยี่ยมบ้านใจดี" เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้าประชาชน จากการสำรวจโดยใช้แบบสังเกตการณ์เป็นกอบในการสังเกตลักษณะการทำงานของธนาคารออมสินสาขาต่าง ๆ เป็นหลัก ผลการศึกษาในส่วนของธนาคารออมสินภาค 1 พบว่า ธนาคารออมสินสาขาจำนวนเกินกึ่งหนึ่งเล็กน้อย มีคะแนนประสิทธิภาพในงานเฉลี่ยผ่านมาตรฐานจำนวน 19 สาขา จากจำนวนสาขาที่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 37 สาขา แต่ทั้งนี้สิ่งที่ควรตระหนัก ในเรื่องของคะแนนของแต่ละสาขา ก็คือ ต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย เพราะการให้คะแนนก็มีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง อาทิ มีผู้สังเกตการณ์ 3 คน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้สังเกตการณ์แต่ละคนด้วย ระยะเวลาในการสังเกตเป็นช่วงสั้น ๆ ประมาณ 10-15 นาที และการสังเกตไม่ได้กระทำเป็นประจำทุกวัน คือ กระทำเพียงครั้งเดียวเท่านั้น จึงขาดความต่อเนื่อง (โปรดดูรายละเอียดข้อจำกัดในการวิจัย บทที่ 1) ดังนั้น จึงอาจมีความคลาดเคลื่อน และไม่ยุติธรรมสำหรับบางสาขาที่ทำงานดีโดยภาพรวมได้

ในจำนวน 37 สาขา มีสาขาที่ได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์สูง 9 สาขา ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง 6 สาขา และอีก 4 สาขาอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังค้นพบอีกว่า สาขาที่มีคะแนนประสิทธิภาพในงานสูงสุดมีคะแนนความตระหนักทางการเมืองต่ำ และมีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนสาขาที่มีคะแนนประสิทธิภาพในงานน้อยที่สุด มีคะแนนความตระหนักทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ในกลุ่มสาขาที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง 9 สาขานั้น

⁵ตีรณ พงศ์มณฑล และจรรุมา อึ้งกุล, ศักยภาพ และ อนาคตของเศรษฐกิจไทย

(กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535),

มีเพียง 1 สาขา ที่มีความตระหนักทางการเมืองสูง และมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง 3 สาขา ในกลุ่มสาขาที่มีประสิทธิภาพในการทำงานค่อนข้างสูง 6 สาขา พบว่า ครึ่งหนึ่งของกลุ่มนี้มีความตระหนักทางการเมือง สูง และมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง 1 สาขา ส่วนสาขาที่มีประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง 4 สาขา มีความตระหนักทางการเมืองสูง 2 สาขา และไม่มีสาขาที่มีส่วนร่วมทางการเมืองเลย

กล่าวโดยสรุป จากผลการศึกษาคะแนนค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพในงาน ความตระหนักทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของพนักงานธนาคารออมสิน พบว่า คะแนนประสิทธิภาพในงานไม่สัมพันธ์กับคะแนนความตระหนักทางการเมือง และคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ ธนาคารออมสินสาขาที่มีคะแนนประสิทธิภาพในการทำงานสูง หรือค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่ มีคะแนนความตระหนักทางการเมือง และคะแนนมีส่วนร่วมทางการเมือง ต่ำ ส่วนในกลุ่มธนาคารออมสินสาขาที่มีคะแนนประสิทธิภาพในการทำงานสูง ปรากฏว่า จำนวนครึ่งหนึ่งของกลุ่มมีคะแนนความตระหนักทางการเมืองสูง แต่ มีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ ทั้งกลุ่ม (โปรดศึกษารายละเอียดจากตารางที่ 4.5)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพในงาน ความตระหนักทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (1-10 = คะแนนประสิทธิภาพในงาน 11 = คะแนนรวมประสิทธิภาพในงาน 12 = คะแนนรวมความตระหนักทางการเมือง 13 = คะแนนรวมการมีส่วนร่วมทางการเมือง)

สาขา	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1 สมเด็จเจ้าพระยา	12	15	15	5	12	8	3	4	10	2	86	220	240
2 หัวหมาก	15	12	12	4	12	8	4	4	10	2	83	242	285
3 คลองตัน	15	15	9	3	12	8	4	5	8	2	81	214	414
4 คลองหลวง	12	15	12	3	12	6	4	4	6	2	79	200	333
5 ลาดหลุมแก้ว	12	15	12	3	12	8	4	4	6	2	78	388	288
6 นนทบุรี (ค่า)	15	12	12	3	12	8	4	3	6	2	78	230	320
7 พงษ์เพชร	12	12	12	4	12	8	4	4	8	2	78	237	250
8 เจริญพาสน์	12	15	12	4	12	6	3	3	6	2	75	250	337
9 รามคำแหง 2	15	12	10	5	9	6	4	2	8	2	75	240	310
10 ประชาชื่น	12	12	9	3	9	10	3	4	10	2	74	345	218
11 เจริญนคร	12	12	12	2	12	8	4	4	6	2	74	350	275
12 บางใหญ่	6	12	12	4	12	6	3	4	10	2	74	377	388
13 รามคำแหง	6	12	9	4	12	10	4	4	10	2	73	292	271
14 บางพลัด	12	9	9	4	12	8	3	4	10	2	73	261	215
15 บางนา	12	12	12	4	6	6	4	4	10	2	72	283	325
16 ตลาดพลู	12	6	12	5	12	8	3	3	6	2	69	271	278
17 หนองจอก	12	9	9	4	9	10	5	3	6	2	69	346	280
18 ดาวคะนอง	12	9	12	3	12	6	3	3	6	2	68	237	325
19 บางแค	9	6	9	3	12	10	3	4	8	2	66	387	300
20 มีนบุรี	9	9	9	4	9	8	4	3	8	2	65	375	237
21 แคลย	9	9	9	3	9	6	3	3	8	2	61	344	222

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพในงาน ความตระหนักทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

สาขา	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
22 วงเวียนใหญ่	9	9	9	3	9	6	4	3	8	2	61	335	276
23 ลาดอุกกา	9	9	9	3	9	6	6	3	6	3	60	337	228
24 นนทบุรี	9	9	9	3	9	6	3	3	6	2	59	270	290
25 สะพานใหม่	9	9	9	3	9	6	3	3	6	2	59	350	225
26 จรเข้บัว	9	9	9	3	9	6	3	3	6	2	59	237	300
27 ลาดกระบัง	9	9	9	3	9	6	3	3	6	2	59	322	333
28 ศิริราช (ค่า)	9	9	9	3	9	6	3	3	6	2	59	200	371
29 วงเวียนใหญ่ (ค่า)	9	9	9	3	9	6	3	3	6	2	59	211	376
30 บางกรวย	12	6	9	3	9	6	3	2	6	2	58	366	311
31 ดลิ่งชัน	9	9	9	3	9	6	3	2	6	2	58	342	285
32 ปากเกร็ด	9	9	9	3	9	6	3	3	4	2	57	300	233
33 ท่าพระ	6	9	6	3	9	6	4	4	8	2	57	300	287
34 จรัลสนิทวงศ์	9	6	9	3	9	6	3	3	6	2	56	333	277
35 ราษฎร์บูรณะ	6	6	9	3	9	6	3	3	6	2	53	281	200
36 ปทุมธานี	6	9	9	3	9	6	4	3	2	2	50	284	307
37 บางบัวทอง	9	6	9	3	9	6	4	2	6	2	46	314	257
ค่าเฉลี่ย	10	10	10	3	10	6	3	3	7	2	66	291	291

ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง
กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาถึงความตระหนักทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง กับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานธนาคารออมสินแล้ว ค้นพบว่า ในด้านการให้บริการนั้น มารยาทของพนักงานจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเร็วในการให้บริการ กล่าวคือ พนักงานธนาคารออมสินที่มีมารยาทในการต้อนรับลูกค้าดี จะมีความรวดเร็วในการให้บริการด้วย และที่สำคัญพบว่า การให้บริการที่รวดเร็วมีผลต่อ "การทำงานดี" มากที่สุด สังเกตได้จากค่า r สูงถึง .80 ค่า $p = .00$ แต่ไม่พบความเกี่ยวข้องกับความตระหนักทางการเมือง ($p = .10$, $r = -.27$) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($p = .11$, $r = .26$) ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานรองลงมาจากความเร็วในการให้บริการ ก็คือ ความรอบรู้ในธุรกิจประเภทต่าง ๆ ของธนาคาร ($p = .00$, $r = .72$) แต่ไม่มีผลเกี่ยวข้องกับความตระหนักทางการเมือง ($p = .08$, $r = -.28$) และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($p = .51$, $r = .11$) เช่นกัน ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานน้อยที่สุดได้แก่การแต่งกาย ($p = .00$, $r = .47$) และที่น่าสนใจก็คือ คุณภาพรวมในการทำงาน นอกจากไม่เกี่ยวข้องกับความตระหนักทางการเมืองแล้ว ยังค่อนข้างสวนทางกันอีกด้วย ($p = .07$, $r = -.29$) กล่าวอีกนัยหนึ่ง สาขานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงกลับมีความตระหนักทางการเมืองต่ำเป็นส่วนใหญ่ แต่พบว่า ประสิทธิภาพในงานแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ($p = .27$, $r = .18$) แต่ก็ยังไม่มีการแปรผกผันกัน (บรรดศึกษา รายละเอียดจากตารางที่ 4.6)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.6 สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง กับ
ประสิทธิภาพงาน

(r = Pearson's correlation p = Probability ซึ่งยอมรับที่ 0.05)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
<u>การให้บริการ</u>														
1. มรรยาท	$r =$	-	.46	.56	.27	.34	.33	.40	.21	.19	-.08	.69	-.33	.19
	$p =$.00	.00	.09	.03	.04	.01	.19	.23	.62	.00	.04	.24
2. ความเร็ว	$r =$	-	.58	.22	.44	.20	.44	.58	.33	-.06	.80	-.27	.26	
	$p =$.00	.18	.00	.21	.00	.00	.04	.70	.00	.10	.11	
3. ความรอบรู้	$r =$	-	.49	.52	.13	.18	.25	.21	-.10	.72	-.28	.11		
	$p =$.00	.00	.43	.28	.13	.19	.55	.00	.08	.51		
4. การแต่งกาย	$r =$	-	.20	.25	.20	.02	.47	-.09	.47	-.22	-.00			
	$p =$.23	.12	.23	.87	.00	.58	.00	.18	.98			
<u>การทำงานเป็นทีม</u>														
5. การประสานงาน	$r =$	-	.45	.15	.53	.20	-.11	.67	-.27	.11				
	$p =$.00	.34	.00	.21	.48	.00	.09	.49				
<u>ความเรียบร้อย</u>														
6. การจัดสถานที่	$r =$	-	.45	.50	.50	-.10	.56	.06	-.08					
	$p =$.00	.00	.00	.53	.00	.70	.63					
7. การเตรียมอุปกรณ์	$r =$	-	.39	.20	-.11	.50	-.02	.26						
	$p =$.01	.21	.48	.00	.86	.10						
8. การจัดระบบเอกสาร	$r =$	-	.49	-.07	.67	-.22	.12							
	$p =$.00	.64	.00	.18	.46							

(มีต่อ)

ตารางที่ 4.6 สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง กับ ประสิทธิภาพในงาน (ต่อ)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<u>การประชาสัมพันธ์</u>													
9. การเผยแพร่ข่าวสาร	r =								-	-.09	.57	-.01	-.11
	p =									.58	.00	.93	.51
<u>ชุมชนสัมพันธ์</u>													
10. การเยี่ยมเยียนลูกค้า	r =								-	-.10	.14	-.20	
	p =									.51	.40	.23	
11. <u>คุณภาพรวม</u>	r =									-	-.29	.18	
	p =										.07	.27	
12. <u>ความตระหนักทางการเมือง</u>	r =										-	-.30	
	p =											.06	
13. <u>การมีส่วนร่วมทางการเมือง</u>													-

สรุป

จากผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมือง กับ ประสิทธิภาพในงานของพนักงานธนาคารออมสิน พบว่า พนักงานออมสินในฐานะที่เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความตระหนักทางการเมืองในระดับสูง โดยเฉพาะการรับรู้สนใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และการเข้าใจถึงบทบาทที่สำคัญของสื่อมวลชนที่มีต่อการเมือง ตลอดจน มีความเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งที่มีสมาธิ สมอ่ยอม เป็นหลักประกันให้รัฐบาลปกครองเพื่อประชาชน หรือเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองในกรณีที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การเลือกตั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญของประชาชนที่จะลิขิตอนาคตของประเทศ และยืนยันหลักการ "อำนาจอธิปไตยเป็น

ของปวงชน" ส่วนในประเด็นของสื่อมวลชนที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ตามที่ พนักงานออมสินเข้าใจนั้น พบว่า พนักงานออมสิน มีความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องกระบวนการสื่อสาร (communication process) ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพราะกลไกที่จะช่วยพัฒนาให้คนในสังคม "รู้จัก เข้าใจ และยอมรับ รวมทั้งปฏิบัติตาม" ปทัสถานของสังคม (social norm) ได้แก่ "การให้ข้อมูล หรือข่าวสาร (information)" แก่คนในสังคมโดย รัฐบาล ซึ่ง Deutsch เชื่อว่าเป็น "ศูนย์กลางของการตัดสินใจ (decision center)" ของระบบการเมือง⁶ สื่อมวลชน (mass media) โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์วิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งถ้าไม่ถูกควบคุมโดยชนชั้นทางการเมืองอย่างถ่วงน้ำหนักแล้ว สื่อมวลชนจะเป็นช่องทางที่ช่วยให้อีกกลุ่มต่าง ๆ ได้ผ่าน "ข่าวสาร" เพื่อเรียกร้องไปยังระบบการเมืองได้ อันจะนำมาซึ่งความเข้าใจระหว่าง ผู้ปกครองกับประชาชน และโดยที่การเมืองมีไว้เพื่อรับใช้หรือเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ดังนั้น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่า พนักงานธนาคารออมสินมีความตระหนักทางการเมืองในเรื่องที่มีความสำคัญสูง แต่พบว่าการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในหมู่ของพนักงานออมสินนั้นเมื่อน้อย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง พนักงานธนาคารออมสินโดยภาพรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ โดยเฉพาะ กิจกรรมการช่วย ผู้สมัครรับเลือกตั้งรณรงค์หาเสียง ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พนักงานออมสินเข้าร่วมมากที่สุดได้แก่ การไปออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในประเด็นความสัมพันธ์ของคุณลักษณะว่าด้วยความตระหนักทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และประสิทธิภาพในงาน ผลการวิจัยไม่อาจกล่าวได้ว่า ความตระหนักทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือส่งเสริมต่อประสิทธิภาพในการทำงานของ พนักงานธนาคารออมสิน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คุณลักษณะว่าด้วยความตระหนักทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีผลเกื้อกูลต่อประสิทธิภาพในการทำงานแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังค้นพบอีกว่า พนักงานธนาคารออมสินที่มีความตระหนักทางการเมืองสูง ไม่มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วย.

⁶ เชอญ ชววัฒน์ ศรีสุวรรณ, ทฤษฎีวิเคราะห์ระบบการเมือง, หน้า 74.